

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

כ"א.

עין משפט נר מצוה

סח א מיי פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' ז סעיף א:
 סו ב מיי שם הל' טו"ש ע' סעיף ח:
 סז ג מיי פ"ו מהלכות עדות הלכה ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סימן כח סעיף ח:
 סח ד מיי פ"ו מהל' טוען ונטען הל' א ופ"ו מהל' עדות הל' ד' טו"ש ח"מ סימן פ"א סעיף ח:
 סט ה מיי פ"ו מהל' עדות הלכה ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' כח סעיף ט:
 ע ו מיי פ"ח מהלכות עדות הל' ב סמג עשין למ' טו"ש ח"מ סימן יח סעיף א:
 עא ז ח מיי פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז ט סמג שם טו"ש ח"מ סי' יט סעיף א:
 עב ט י ב מיי פ"ו מהל' עדות הל' ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' כח סעיף א:
 עג ל מיי שם הלכה א והל' ד' טו"ש ע' סעיף ט:
 עד מ מיי פ"ו מהלכות טוען ונטען הל' ו סמג עשין לה טו"ש ע' סעיף א:
 עה נ מיי שם הלכה ז טו"ש ע' סעיף יא:
 עו ס מיי שם הלכה ח טו"ש ע' סעיף ג:
 עז ע מיי פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ט סמג עשין פ"ח ע' סעיף ה:
 עח פ מיי פ"ח מהלכה ה:

קרוצים ונרחקו הו. שמתה אחותם אשת מר עוקבא: בקבא דקירא אידנאי נכו. בקב של שעה נדקמתי צכס צממיה. כלומר איני דבוק צכס כלל אלא אהו לא ליימתיו דיינא: מיום ראשון ואילן. בטלה שושבנות וכשר להעיד: והוא לא אויב לו ועידנו. דהאי והוא אעד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא אויב לו לרובא דאי צרוכא הא כתיב (דברים ז) והוא לא שונא לו וקראי אחרניי טובא: ולא מבקש רעסו ודינו. דסמין ליה וספטו העדה וקאמר ר' יהודה דהאי לא מבקש רעמו אשופטיס קאי. ולשון זה מנאמי צברייתא דסיפרי ולא צסיפרי שלנו והוא לא אויב לו העד ולא מבקש רעמו השופט: חד לדין. דלדין מודו כגון דשונא לא ידון ללא מלי חזי ליה זכותא: ואידך. לפסול דין אחד שני דיינין ששונאין זה את זה: **מתני'** מאיימין עליהם. מפרש בגמרא: הוא אמר לי הלוה אמר לי: לא אמר כלום. דעביד איניש דלאמר פלוני נושה בי כדי שלא יחזיקוהו עשיר: הודה לו. שהיו שניהם צפניו יהדות נמכוון להיות לו עדים צברי: שנים אומרים וזאי ואחד אומר חייב וזאי. דכתיב (שמות ג) אחרי רבים להטות: אפילו שנים מחייבין או מוכיני והפגשיו אומר איני יודע ויסיפו הדיינין. ואע"ג דאי הוה פליג עלייהו הו צטל צמיעוטא כי אמר איני יודע ויהי כמי שלא יעד דדין ומנאלא דדין צבשי וואן מלמא צבעין: מכניסין אותן. לצעלי דיינין. ובגמרא (ג) פריך הא לא אפקינהו: **גמ'** היכי א"ר. לעדים כשמאיימין עליהם: נשיאים ורוח וגשם וגו'. צביל מתהלל צממת שקר דהיינו מעדי שקר גשמים נעלרים ואפילו כשהשמים מתקשרים צבשים ורוח להוריד גשמים אין הגשם צא: אמר רבא. מלי איכפת להו אם לא ירדו גשמים אמרי צלצם משל הדיוט שז שני הוה כפנא ואצנא אומנאל לא חליף על פתח מי שידוע אומנות ובעל מלאכה לא על עבר הרעב: מפך וחרב וגו' איש עונה וגו'. צעון עדות שקר דבר לא וימיראלו שלא ימומו: **אאוגרייטו** זילי. השוכרים אותם מצוים אותם וקלים הם צבעיני: והושיבו שנים אנשים בני צליעל. בני צבות היזרעאלי כתיב שיעזי המלך היו יועלים לשוכרם והיו קורין אותם בני צליעל: צפנינו. משמע שעשאונו עדים (א) פטור. ואע"פ שצממעו עדים אמתול שהודה לו הואיל ולא אמר אתם עדי: משטת אני כך. שוחק הייתי כך צביל שהיית שאלני מה שלא היה: סמין. חציאל כמו וארצ לו (דברים יט) ויכמון ליה: ואין טוענין למסית. המסית חצירו לעבודת כוכבים אין טוענין אותו צ"ד צבילו טענת זכות אלא אם כן טוענה הוה: **ואם לא טען**. משטת הייתי כך כשהודיתי אלא אמר לא אתן לך הצא עדים שהלית לי אין טוענין צבילו אלא אומרין לו אחרי שהודית לך שלם: ודיני נפשות. אם יש טענת זכות והוא איני יודע לטעון טוענין לו: **לפי שלא טען**. הנחש לא טען הקצ"ה צבילו: ולא טענו צו. הקצ"ה לא האירס על הנגיעה ומתוך תוספת גירעו שדחף הנחש את מוה על האילן עד שנגעה צו אמר לה ראי שאין מיתה על הנגיעה אף על האילנה לא תמותי: **אמסיס**. דל אל"ף מהכל קרי ציה (ט) מתים היו שמי מאות אמה. כל אותיות צמורה הצרתם ככתיבתם כמו ועשית ואמרת כלאו כמורה צה"א וכן אתה חסר כמו אותה (ט) מלא: עשתי עשרה. דל עיי"ן מהכל הוה להו שמים עשרה: לא

קרובים ונרחקו הוה אתו לקמיה לדינא אמר להו פסילנא לכו לדינא אמרו ליה מאי דעתך כר' יהודה אן (ב) מיייתין איגרתא ממערבא דאין הלכה כרבי יהודה אמר להו אטו בקבא דקירא אידבקנא ככו דלא קאמינא פסילנא לכו לדינא אלא משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה אמר ר' אבא אמר רבי ירמיה אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן משמיה דרבא אמרי אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר בו: ת"ר והוא לא אויב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ודיננו אישכחן שונא אוהב מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ודיננו מידי אוהב כתיב אלא סברא הוא אויב מאי טעמא משום דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה חד "לדין אידך כדתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו ומכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד: **מתני'** כיצד בודקים את העדים היו מכניסין אותן לאחד ומאיימין עליהן ומוציאין (א) את כל האדם לחוץ ומשירין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה (א) אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום יעד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו היא חרף וזו היא חרף את השני ובדוקין אותו אם נמצאו כבדיהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר (ב) שנים (אומרים זכאי ואחד אומר זכאי וזכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי (ב) אפילו שנים מוכיני או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע ויסיפו הדיינין (ג) גמרו את הדבר היו מכניסין אותן והגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב (ד) ומניין (ה) לכשיצא לא יאמר אני מוכה וחביריי מחייבים אבל מה אעשה שחביריי רבו עלי על זה נאמר (ז) (לא תלך רכיל בעמך ואומר) (א) והולך רכיל מגלה סוד: **גמ'** היכי אמרי' להו אמר רב יהודה (ב) הכי אמרינן להו גשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר אמר (ג) (ליה) רבא יכלי למימר שב שני הוה כפנא ואבכא אומנא לא חליף אלא אמר רבא אמרינן להו (ד) מפך (ה) וחרב וחץ שגון איש עונה ברעהו עד שקר אמר (ג) (ליה) רבא אישי יכלי למימר שב שני (ג) הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב אלא אמר רבא אישי אמר לי נתן בר מר זוטרא אמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב (ו) והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך: אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו: מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדיי איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן (ז) (מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר משטת אני כך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר לו משטת אני כך פטור ולא עוד אלא אפילו הכמין לו עדים אחורי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הן רצונך שתודה בפני פלוני ופלוני אמר לו מתירא אני שמא תכפיני לדין למחר אמר לו תניהו לי אמר לו משטת אני כך פטור ואין טוענין למסית מסית מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני (ח) אם לא טען אין טוענין לו (י) ודיני נפשות אע"ג דלא טען טוענין לו (י) ואין טוענין למסית מאי שנא מסית אמר ר' חמא בר חנינא מפירקיה דרבי חייא בר אבא שמיע לי שאני מסית (י) דרחמנא אמר (לא תחמול ולא תכסה עליו אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש למטען ולא טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי (י) הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין אמר חזקיה מניין שכל המוסף גורע שנאמר (י) אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו רב משרשיא אמר מהכא (י) אמתים וחצי ארכו רב אישי אמר עשיתי עשרה ירעות אמר אביי לא שנו אלא דאמר משטת אני כך אבל אמר

סח א מיי פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' ז סעיף א:
 סו ב מיי שם הל' טו"ש ע' סעיף ח:
 סז ג מיי פ"ו מהלכות עדות הלכה ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סימן כח סעיף ח:
 סח ד מיי פ"ו מהל' טוען ונטען הל' א ופ"ו מהל' עדות הל' ד' טו"ש ח"מ סימן פ"א סעיף ח:
 סט ה מיי פ"ו מהל' עדות הלכה ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' כח סעיף ט:
 ע ו מיי פ"ח מהלכות עדות הל' ב סמג עשין למ' טו"ש ח"מ סימן יח סעיף א:
 עא ז ח מיי פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז ט סמג שם טו"ש ח"מ סי' יט סעיף א:
 עב ט י ב מיי פ"ו מהל' עדות הל' ב סמג לאון רמ' טו"ש ח"מ סי' כח סעיף א:
 עג ל מיי שם הלכה א והל' ד' טו"ש ע' סעיף ט:
 עד מ מיי פ"ו מהלכות טוען ונטען הל' ו סמג עשין לה טו"ש ע' סעיף א:
 עה נ מיי שם הלכה ז טו"ש ע' סעיף יא:
 עו ס מיי שם הלכה ח טו"ש ע' סעיף ג:
 עז ע מיי פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ט סמג עשין פ"ח ע' סעיף ה:
 עח פ מיי פ"ח מהלכה ה:

(א) צ"ב מא: שטעות מה: (ב) ג' ר' ור"ף ור"ש (א) לקמן לו: (ד) עיין לקמן לו: גרסת ר"ש"ם אם אמר לא אמר לנו וכי איש פלוני אמר לנו וכו' ע"ש פיפיו משום דהוי עד מפי עד. (ה) לעיל ג: (ו) לעיל ה: (ז) לקמן מז: (ח) צ"ק לט: ע"ש. (ט) צ"ב ל"ג ועי' מו"ק. (י) [מלת ליה למה בשאלתו פ' יתרו סי' נה. וכן מוכח בקידושין עב: כיום שמת רב יהודה ונולד רבא. (כ) בקול מפיך. (ל) צימות קוד: (מ) צ"ב צ"ק וצ"ב א"ש א"ש ור"ף שאלמא א"ש ע"ן. (נ) לקמן לו: (ס) דוגמתו לו: (ס) קידושין מז: דהי' ז: [ומתה כה. צ"ק לו: (ט) ז"ל מאמסיס. (פ) צ"ב: ז' וכן חסר חסר כמו אותם.

תורה אור השלם

- או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ופלו עליו וימות ודואל אויב לו ולא מבקש רעתו: במדבר לא כב
- לא תלך רכיל בעמך לא תצמד על דם רעך אני י: וירא י טו
- הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מבכס דבר: משלי יא ג
- נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר: משלי כו ד
- מפיך וחרב וחץ שגון איש ענה ברעהו עד שקר: משלי כח כה
- והושיבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך והוציאיהו וסקלנהו מלכים א בא י
- לא תאבה לו ולא תשמע אילו ולא תחוס עיני עקלו ולא תחמול ולא תבסה עליו:
- דברים יג ט
- ומפיר קעץ אשר בותר הון אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותו: בראשית ג ג
- ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארון וחצי ארון וחצי ארון וקחית קמתו: שמות כה י
- ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן עשיתי עשרה יריעת תעשה שמות כו כ ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צפנינו וכו' עדים סמלא קתני שמענו שהודה לו הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] בבתנ"י (אומר הולך רכיל מגלה סוד) ח"מ:

מוסף רש"י

הוא אמר לי שאני חייב לו. אבל לא צפני הטוען אמר כן, לא הוא הודא (לקמן דל). איש פלוני אמר לי. שזה חייב ליה, שהוא ראה צבולא, היינו עד מפי עד (טו). ואחד אומר איני יודע ויסיפו הדיינין. דהוה ליה כמאן דלא הוה חסד ואשמתה דמרי הוא דהו ואן צעין מעיקרא מלמא. דלי נמי גמר דינא דמרי דהו רובא שפיר למי (לעיל ה).

רבינו חננאל

כל המוסף גורע עשתי עשרה אסיף ע' ופחת אמה:

כל אותיות צמורה הצרתם ככתיבתם כמו ועשית ואמרת כלאו כמורה צה"א וכן אתה חסר כמו אותה (ט) מלא: עשתי עשרה. דל עיי"ן מהכל הוה להו שמים עשרה: לא